

NATURA JURIDICĂ A RĂSPUNDERII PATRIMONIALE A STATULUI REGLEMENTATĂ DE CONSTITUȚIE: VIZIUNI ȘI ARGUMENTE

ION MURUIANU,
judecător al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova

SUMMARY

La responsabilité de l'État peuvent survenir quand il ne respecte pas ses obligations assumé par la Constitution et les traités et conventions internationelles, si quelqu'un a subi un dommage du fait. Principalement, la responsabilité de l'État doit intervenir pour l'impossibilité d'assurer et pour la violation des droits, libertés et intérêts légitimes de l'homme et du citoyen.

REZUMAT

Răspunderea statului poate surveni pentru neonorarea obligațiilor asumate prin Constituție sau prin pactele și tratatele la care este parte, dacă în consecință a fost prejudiciat cineva. În principal, răspunderea statului trebuie să intervină pentru neasigurarea corespunzătoare și nerespectarea drepturilor, libertăților și intereselor legale ale omului și cetățeanului.

Potrivit art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova [5]: „Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești”.

Dezvoltarea acestor prevederi o regăsim în cuprinsul Codului civil al Republicii Moldova [3], articolul 1405 alin. (1) stipulând: „Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată”.

Acest moment a determinat ca, în general, instituția răspunderii patrimoniale a statului, reglementată de Constituție, să fie interpre-

tată ca fiind de natură *civilă*.

În acest sens, doctorul habilitat în drept, profesorul universitar E. Cojocaru [4, p. 85] susține că normele juridice cuprinse în art. 53 alin. (2) din Constituție intră în sistemul legislației civile și se află în sfera de cercetare a științei dreptului civil.

În general, domnia sa își fondează concluzia pe ideea că statul, în prezent, este pasibil de răspundere civilă contractuală și răspundere civilă delictuală. Răspunderea civilă a statului se întemeiază, în principiu, pe calitatea acestuia de subiect al raporturilor juridice civile, în cadrul cărora participă pe poziții de egalitate cu celelalte subiecte de drept (art. 58 alin. (1) din Codul civil al RM). Astfel, ca subiect de drept civil, statul participă la relațiile contractuale, în cadrul cărora, cu tot caracterul său specific fiind pasibil de răspundere civilă contractuală, este chemat să răspundă în aceleași condiții ca și celelalte subiecte.

Cu mult mai semnificativă, în condițiile actualei democratizări, se prezintă a fi însă răspunderea civilă delictuală a statului, actuali-

tatea și necesitatea căreia poate fi dedusă din scopul și finalitatea răspunderii, adică repararea sau recuperarea prejudiciilor cauzate prin/ în activitatea organelor și funcționarilor săi.

Pe lângă recunoașterea naturii civile a „răspunderii patrimoniale a statului”, în literatura de specialitate atestăm și o altă idee, potrivit căreia instituția în discuție este de natură mixtă, deoarece caracterul și conținutul erorilor judiciare (acțiunilor ilicite), precum și actele de reabilitare sînt rezultatele activității procesual-penale, iar caracterul și conținutul prejudiciului cauzat, precum și procedura reparării sînt reglementate de legislația civilă și procesual-civilă [8, p. 924].

În același timp, o altă viziune asupra lucrurilor propune cercetătorul A. Crișu [7, p. 154], care susține că instituția reparării prejudiciului cauzat prin erori judiciare de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești este o instituție procesuală complementară procesului penal, necesară pentru înfăptuirea justiției și restabilirea ordinii de drept.

Argumente plauzibile, întru susținerea acestei idei, atestăm la cercetătorul rus A. A. Podoprigora [17, p. 88-99], care, recunoscând instituția reparării prejudiciului cauzat prin erori judiciare ca fiind exclusiv de natură procesual-penală, afirmă următoarele:

- Dacă e să admitem că aceste raporturi sînt de natură civilă, atunci trebuie să le fie caracteristică și o metodă de reglementare corespunzătoare, bazată pe egalitatea subiecților, exprimarea liberă a voinței și soluționarea litigiilor pe cale judiciară.

- În cazul dat, nu poate fi însă vorba de egalitate a subiecților în sensul legislației civile. Statul și cetățeanul nu pot fi priviți ca subiecți egali care se află într-un litigiu ce are ca obiect patrimoniul uneia dintre părți. Sfera în care apar și se dezvoltă aceste raporturi (procesual-penală), de asemenea, nu are nimic comun cu sfera circulației mărfurilor.

- În cazul raporturilor de reparare a prejudiciului cauzat prin erori judiciare, elementul material (patrimonial) nu este unul principal și nici unicul, după cum este caracteristic raporturilor juridico-civile. În cazul dat, el este un element secundar în raport cu sarcina specifică de corectare a erorilor comise în procesul penal și judiciar.

- De asemenea, despre delict, vinovăție și răspundere juridică se poate vorbi doar în raport cu subiecții nemijlociți (adică subiecții de drept procesual-penal), ale căror fapte se află în legătură cauzală cu prejudiciile survenite. Respectiv, statul nu poate fi nici vinovat și nici „delincent” în cazul dat.

În baza celor expuse, cercetăto-

rul conchide că raporturile de reparare a prejudiciului cauzat cetățeanului de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, indiferent dacă sînt de natură materială sau morală, trebuie recunoscute ca fiind raporturi procesual-penale. Aceasta deoarece:

- în primul rînd, faptele juridice care generează aceste raporturi, adică acțiunile persoanelor cu funcții de răspundere ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești sînt acțiuni procesual-penale, respectiv, procesual-penală este însăși baza apariției acestor relații;

- în al doilea rînd, aceste raporturi decurg din menirea generală a procesului penal, și anume: protecția drepturilor și intereselor legale ale persoanelor și organizațiilor, victime ale infracțiunilor; protecția persoanelor față de învinuirea, condamnarea și restrîngerea ilegală a drepturilor și libertăților.

Astfel, persoana trasă nejustificat la răspundere penală trebuie să fie reabilitată; persoana care a comis infracțiunea trebuie trasă la răspundere penală pentru suportarea efectului pedepsei penale, iar persoana prejudiciată pe nedrept în legătură cu procesul penal urmează a fi restabilită în situația anterioară, recuperîndu-i-se prejudiciul cauzat.

Toate măsurile enumerate sînt verigi ale uneia și aceleiași activități de corectare a erorilor comise în procesul penal. În virtutea acestui fapt, activitatea trebuie să se desfășoare în aceeași sferă în care s-a admis eroarea – în cadrul procesului penal. Situația în care nedreptatea ce a avut loc în sfera procesual-penală se corectează prin

măsuri juridico-civile se prezintă a fi astfel nelogică

O asemenea privire asupra lucrurilor, în viziunea noastră, este destul de plauzibilă. În același timp, ținem să expunem și o altă idee susținută de cercetătorul nominalizat, care merge mult mai departe, afirmînd că raporturile de reparare a prejudiciilor nu țin de sfera răspunderii juridice, ci a măsurilor juridice de protecție.

Astfel, potrivit Domniei sale, cînd este vorba de stat ca subiect al relațiilor cu cetățeanul ce au ca motiv prejudicii nejustificate cauzate de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, este bine-venit a vorbi nu despre răspundere, ci despre obligația statului de a repara prejudiciul, obligație ce decurge din legitățile politice obiective, reprezentările social-morale și sarcinile ideologice. Această obligație, care trebuie să fie perfectată juridic, decurge nu din doctrina răspunderii juridice, ci din obligația constituțională a statului de a asigura protecția intereselor, drepturilor și libertăților cetățenilor. De aceea, raporturile de reparare a prejudiciului cauzat cetățenilor de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești trebuie privite nu de pe poziția răspunderii juridice, ci de pe cea a măsurilor juridice de protecție.

Menirea socială a măsurilor de protecție rezidă în păstrarea drepturilor subiective ale persoanei și de aceea principala lor funcție este cea de restabilire, în timp ce în cazul răspunderii juridice se urmărește mai mult atingerea unui efect preventiv-educativ.

Din punctul de vedere al teme-

iurilor juridice, diferența dintre măsurile de protecție și răspunderea juridică rezidă în faptul că primele pot fi aplicate nu numai pentru un comportament nelegal, ci, în unele cazuri, și pentru unul legal. Iar pentru aplicarea răspunderii juridice este necesar un temei juridic mai complex – întrunirea componenței faptei ilegale, elementul obligatoriu al căreia este vinovăția, adică atitudinea psihică a persoanei față de acțiunea sau inacțiunea sa.

În baza celor relatate, A. Podprigora conchide că instituția în discuție reprezintă o măsură de protecție, și nu una de răspundere juridică.

În viziunea noastră, o asemenea privire asupra lucrurilor este cel puțin discutabilă, dat fiind faptul că nemijlocit Constituția determină această instituție ca fiind răspundere, și nu măsură de protecție. În plus, legislația prevede expres survenirea acestei răspunderi în lipsa vinovăției pentru neonorarea unor obligații, pentru încălcarea ordinii prevăzute de lege. Astfel, în ce măsură poate fi recunoscută corectă ideea că măsurile de protecție generează dreptul de regres al statului față de persoanele nemijlocit implicate în cauzarea prejudiciilor?

Prin urmare, sîntem de părere că recuperarea de către stat a prejudiciilor cauzate prin erori judiciare se prezintă a fi o răspundere juridică a statului.

În continuare, ținem să expunem și o altă viziune asupra naturii juridice a răspunderii patrimoniale. În ultimul timp, în doctrină se încearcă o argumentare a naturii constituționale a acestei instituții.

Asupra ideii date insistă o serie de cercetători ruși, care susțin că cel mai relevant exemplu de răspundere constituțională a statului este oferit de art. 53 din Constituția Federației Ruse [16], potrivit căruia „fiecare are dreptul la recuperarea de către stat a prejudiciului cauzat prin acțiunile (inacțiunile) organelor puterii de stat sau a funcționarilor acestora”. Comentînd aceste dispoziții constituționale, prof. N. M. Kolosova [13, p. 88-89] afirmă că răspunderea constituțională a statului intervine pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate oficial în cazurile în care sînt astfel provocate diferite prejudicii și se exprimă prin recuperarea acestora. Respectiv, în viziunea cercetătoarei repararea de către stat a prejudiciilor este o sancțiune constituțională [15, p. 176].

Un alt moment deosebit de important, accentuat de către cercetătoare, este că, în cazul neonorării de către stat a obligațiilor sale, poate surveni atît răspunderea civilă, cît și răspunderea constituțională, dacă „încălcarea” a avut loc în contextul exercitării funcțiilor publice. Respectiv, sancțiunile care se aplică organelor puterii de stat și funcționarilor acestora în condițiile realizării obligațiilor constituționale ale statului trebuie considerate ca fiind sancțiuni aplicate statului, ca subiect al răspunderii constituționale.

Astfel, N. Kolosova conchide că repararea prejudiciului cauzat cetățeanului prin încălcarea drepturilor acestuia se prezintă a fi o *sancțiune constituțională de restabilire* (din categoria acestora mai făcînd parte constrîngerea la executarea obligației constituționale

și anularea actelor juridice ilegale (declaratate neconstituționale)) [14, p. 122].

Întru susținerea acestei idei, cercetătoarea merge și mai departe, afirmînd că un stimul puternic pentru perfecționarea procedurilor interne de răspundere constituțională a statului îl constituie dreptul cetățenilor de a se adresa în instanțele internaționale pentru protecția drepturilor și libertăților constituționale. Existența acestui drept și a acestei posibilități a determinat, astfel, ca statul să devină un real subiect al răspunderii constituționale internaționale pentru încălcarea drepturilor și libertăților constituționale ale omului [14, p. 170].

Un moment important ce poate fi dedus din ideile enunțate de prof. M. N. Kolosova este faptul că statul este pasibil de răspundere pentru prejudiciile cauzate cetățenilor de orice autoritate publică. Respectiv, această categorie este cu mult mai largă decît răspunderea patrimonială a statului pentru erori judiciare, reglementată de art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova. În limitele acesteia se încadrează, astfel, și răspunderea administrativ-patrimonială a statului din cadrul contenciosului administrativ, temeiul constituțional al căreia este prevăzut în alin. (1) al aceluiași articol din Constituție.

Astfel, potrivit acestor prevederi constituționale „persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei”.

După cum se poate observa, această categorie cuprinde, de asemenea, instituția reparării pagubelor cauzate cetățenilor și restabilirea drepturilor acestora. Respectiv, pentru cercetarea noastră prezintă importanță determinarea naturii juridice și a acestei forme de răspundere.

Referindu-se la acest subiect, cercetătorul L. Lavric [9, p. 204-207] susține cu toată certitudinea că raporturile de reparare a prejudiciului cauzat persoanei printr-un act administrativ ilicit au natură juridică civilă, respectiv, răspunderea ce survine este o *răspundere civilă delictuală*.

Drept argumente, autorul invocă următoarele momente:

- raporturile juridice de reparare de către administrația publică a prejudiciului cauzat particularului se caracterizează prin următoarele trăsături: sînt patrimoniale, apar din inițiativa persoanei vătămate, sînt fixate în normele legislației civile [2, p. 223];

- repararea prejudiciului produs de un act administrativ ilicit este o instituție în care se exprimă pronunțat funcția compensatorie a dreptului civil, care nu este specifică dreptului administrativ;

- raporturile de reparare în discuție au dobîndit reglementare juridică în normele dreptului civil, și nu în cele ale dreptului administrativ (actul administrativ ilicit emis (adoptat) de o autoritate publică, cauzînd prejudiciu, declanșează o răspundere civilă delictuală, al cărei conținut îl constituie obligația civilă de reparare a prejudiciului cauzat, legiuitorul reglementînd aceste raporturi în art. 1403 și 1404 din Codul civil al Republicii Moldova);

- dat fiind faptul că prin actul administrativ ilegal se aduce atingere unui raport juridic de drept civil, acesta nu este o abatere administrativă, ci un veritabil delict civil;

- utilizarea instituției răspunderii civile de alte ramuri de drept nu duce la includerea ei în ramura respectivă;

- dat fiind faptul că urmările negative cu caracter patrimonial atrag răspunderea civilă, o sancțiune specifică dreptului civil cu caracter reparator, care este orientată împotriva patrimoniului persoanei responsabile pentru prejudiciul cauzat prin săvîrșirea faptei ilicite, obligația de despăgubire imputată autorului prejudiciului este o formă de realizare a răspunderii civile.

Evident, există o anumită logică în cele menționate anterior, susține doctorul habilitat, profesorul universitar Gh. Costachi [6, p. 246], însă, potrivit lui, ele sînt de parte de o argumentare temeinică a ipotezei înaintate. În acest sens sînt relevante ideile autorului român I. Alexandru, care susține că formele răspunderii juridice se diferențiază prin: pericolul social al faptei, împrejurările în care a fost săvîrșită fapta, calitatea făptuitorului, valoarea ocrotită prin lege a cărei încălcare s-a produs, forma de vinovăție, prevederea legală [1, p. 461]. Respectiv, răspunderea autorităților administrative nu poate fi calificată ca fiind civilă doar în baza faptului că presupune recuperarea prejudiciului. În cazul dat, mai importanți se prezintă a fi alți factori de configurare a naturii acesteia.

Din aceste considerente, este importantă teza M. Orlov [11, p.

166], care susține că prejudiciul este produs prin încălcarea unui raport de putere, și anume – de către subiectul deținător de putere publică și, respectiv, aprecierea și judecarea acestui litigiu trebuie făcute în baza normelor și a principiilor dreptului public, nu a celui privat. Astfel, la baza stabilirii apartenenței ramurale a raporturilor analizate domnia sa pune, desigur de corect, modul de încălcare a drepturilor subiective ale persoanelor – acțiunile administrative ilicite ale persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul organelor autorităților publice, prin care se încalcă normele dreptului public (administrative).

Mai mult decît atît, actul administrativ nu poate fi identificat cu o simplă acțiune, deoarece este un act juridic și o manifestare unilaterală de voință a autorității publice, deținătoare de putere publică. De asemenea, refuzul de a soluționa o cerere (a cărei soluționare este dată în competența autorității solicitate) nu poate fi identificată cu o simplă inacțiune, aceasta constituind o faptă juridică materială a autorității publice care produce efecte juridice ca și actul administrativ.

Astfel, în viziunea noastră, aceste argumente sînt perfect compatibile și pentru situația determinării naturii juridice a răspunderii patrimoniale a statului pentru erori judiciare. Din perspectiva acestora, nici răspunderea dată nu poate fi recunoscută ca fiind de natură civilă.

În ceea ce privește susținerea naturii procesual-penale a acestei instituții, enunțate anterior, vom face trimitere la legea specială care reglementează această instituție,

pentru a face unele concretizări. Astfel, potrivit art. 1 din *Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești* [10], această lege este „actul legislativ de bază ce reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și administrative de organele de urmărire penală, de procuratură și instanțele judecătorești”.

Așadar, răspunderea patrimonială a statului poate surveni și în cazurile în care prejudiciile sînt cauzate prin acțiunile ilicite comise în *procesele administrative* (se are în vedere în procesul contravențional). Acest moment este confirmat și în următorul articol, în care *acțiunile ilicite* sînt definite ca fiind „acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravențiile administrative, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată (erori), ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau administrative (infrațiuni)”.

Prin urmare, în baza acestor dispoziții legale putem conchide că răspunderea patrimonială

a statului nu este doar de natură procesual-penală, ea fiind proprie și procedurii contravenționale. Acesta este un moment important, deoarece fundamentează complexitatea deosebită a instituției juridice – răspunderea patrimonială a statului.

Din această perspectivă, pare a fi destul de justificată opinia cercetătoarei L. Boițova [12, p. 42-50], care susține necesitatea integrării într-o singură instituție – cea a răspunderii statului – a tuturor cazurilor de reparare a prejudiciilor cauzate cetățenilor de către autoritățile publice și funcționarii acestora, indiferent de formele procesuale prin care se realizează acestea.

În viziunea noastră, ideea lansată de autorul citat exclude atît natura civilă a instituției date, cît și cea procesuală. Prin esență, ea fundamentează o teorie distinctă a răspunderii juridice a statului, ca instituție fundamentală într-un stat de drept, care îi conferă mai mult o factură juridică constituțională. Prin urmare, cel puțin la moment, susținem o asemenea ipoteză, însă considerăm că ea urmează a fi argumentată destul de bine în cadrul unor cercetări științifice fundamentale în domeniu.

Referințe bibliografice

1. Alexandru I. *Drept administrativ*. București: Lumina Lex, 2005.
2. Bloșenco A. *Răspunderea civilă delictuală*. Chișinău: Arc, 2002.
3. *Codul civil al Republicii Moldova*, adoptat prin Legea nr. 1107-XV din 06.06.2002 În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002, nr. 82-86/661 (cu ultimele modificări și completări în martie 2008).

4. Cojocaru E. *Statul și răspunderea juridică civilă*. „Statul de drept și problemele minorităților naționale”. Materiale ale Conferinței teoretico-științifice internaționale (11-12 ianuarie 2002, mun. Bălți). Chișinău: Universul, 2002.

5. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1 (cu modificări și completări pînă la 20 septembrie 2006).

6. Costachi Gh. *Direcții prioritare ale edificării statutului de drept în Republica Moldova*. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2009.

7. Crișu A. *Drept procesual penal. Proceduri speciale*. București: Tip-Aktis S.A., 2000.

8. *Drept procesual penal*. Dolea I., Roman D., Sedlețchi I. ș. a. Chișinău: Cartier (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), 2005.

9. Lavric L. *Natura juridică a raportului ce apare în cadrul reparării prejudiciului patrimonial generat printr-un act administrativ individual*. „Administrația publică: aspecte practice-științifice, probleme și perspective”, Materialele conferinței internaționale științifico-practice din 30 ianuarie 2004. Chișinău: CEP USM, 2004.

10. *Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești*, nr. 1545-XIII din 25.02.1998. În: Monitorul Oficial, 04.06.1998, nr. 50-51/359.

11. Orlov M. *Drept administrativ*. Chișinău: Epigraf, 2001.

12. Бойцова Л. *Гражданин против государства?* În: *Общественные науки и современность*, 1994, № 3-4.

13. Колосова Н. М. *Конституционная ответственность – самостоятельный вид юридической ответственности*. În: *Государство и Право*, 1997, nr. 2.

14. Колосова Н. М. *Конституционная ответственность в Российской Федерации: ответственность органов государственной власти и иных субъектов права за нарушение конституционного законодательства Российской Федерации*. Москва: Издательство Городец, 2000.

15. Колосова Н. М. *Теория конституционной ответственности: природа, особенности, структура*. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2006.

16. *Конституция Российской Федерации* (принята на всенародном голосовании 12 декабря 1993 г.) (с поправками от 30 декабря 2008 г.) // <http://www.garant.ru/main/10003000-002.htm>.

17. Подопригора А. А. *Реабилитация в уголовном процессе России*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов-на-Дону, 2004.

UNELE ASPECTE PRIVIND TEHNICA JURIDICĂ ȘI CREAREA DREPTULUI

Larisa BUGA,
doctorandă

SUMMARY

The law supposes observance of the laws. The law creation procedure is a complex one, which implies certain technical operations. The judicial technique, being an integrant part of it, contributes to the drafting and creation of law and to its application (achievement, interpretation) in social life. In this article the author elucidates the notion of judicial technique in the context of social reality, it emphasizes different opinions of many scientists as well, which are or are not sustained by the author. The author refers to the judicial technique of law creation in its totality.

Dreptul este un fenomen de o extremă complexitate, aflat într-un proces evolutiv care implică permanente transformări în conținutul său normativ. Crearea dreptului reprezintă activitatea cu profunde implicații în derularea fi-rească a relațiilor sociale.

În acest proces complex de creare a dreptului, un rol fundamental îl are tehnica juridică. Ca ansamblu de procedee, de reguli în vederea stabilirii formulării și aplicării dreptului, tehnica juridică apare odată cu dreptul. Elaborarea normelor juridice ține de domeniile cunoașterii, evaluării și determinării și constituie o operație de ordin logic. Cu toate că normele juridice se impun rațional, ele necesită implicarea unui element de ordin tehnic, în scopul unei aplicări și formulări corecte.

În literatura de specialitate, prin tehnica juridică se înțelege totalitatea procedeele de ordin material și intelectual care urmăresc aplicarea principiilor de drept la relațiile concrete ale vieții soci-

ale [1, p. 5]. Aceste procedee de ordin material și intelectual au drept scop eficientizarea juridică necesară anumitor reguli de conduită și contribuirea la perfecționarea permanentă a reglementării juridice [2, p. 399-401].

În opinia profesorului Valeriu Bujor, tehnica juridică constituie ansamblul mijloacelor, procedeele prin care necesitățile conviețuirii sociale capătă formă juridică [3, p. 70-71].

Profesorul Costică Voicu numește tehnica juridică ca totalitatea mijloacelor, metodelor, procedeele și tehnicile utilizate de organele puterii de stat în procesul de inițiere, elaborare, adaptare și amplificare a actelor normative [4, p. 197-198]. Această totalitate, în procesul elaborării dreptului, dă normelor respective eficiență juridică, astfel devenind aplicabile. Respectiv, considerăm că elaborarea normelor juridice nu are eficiență practică decât prin intermediul tehnicii care devine un procedeu de realizare a dreptului